

Asia: VN/32556/2024

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi jätelain ja ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Lausunto

5 b § Jätteen luokittelun päättymisen

Neste Oyj pitää myönteisenä, että jätteen luokittelun päättymistä koskevia menettelyitä sujuvoitetaan. Tällä sujuvoitetaan kiertotaloutta mahdollistamalle jäteperäisten raaka-ainevirtojen käyttö uusiomateriaalien valmistuksessa, jolloin esimerkiksi neitseellisen fossiilisen raaka-aineen tarve muovien ja kemikaalien valmistuksessa vähenee. Kemianteollisuuden raaka-ainesiirtymä neitseellisistä fossiilisista raaka-aineista uusiutuviin ja kierrätettyihin raaka-aineisiin on yksi tärkeimpiä tekijöitä teollisuuden kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi, sekä Suomen päästövähennystavoitteisiin pääsemiseksi. Tämä käy ilmi Kemianteollisuuden vähähiilitiekarttatutkimuksesta (Kemianteollisuuden tiekartta kohti hiilineutraalia kemianteollisuutta sekä 2024 päivitetty taustamateriaali tiekartalle).

Neste pitää myönteisenä, että jätteen luokittelun päättymisestä säädetään jätelaissa ympäristölupamenettelyn sijaan. Tällä voidaan mahdollistaa selkeät ja yhdenmukaiset menettelysäännöt eri toimijoille sekä ehkäistä kaksinkertaista sääntelyä ja valvontaa. Yksityiskohtaisemmat kommentit seuraavissa lausuntokohdissa.

137 § Muutoksenhaku

Ei huomioita

143 b § Tiedonsaantioikeus jätehuollon rekistereistä, tuottajarekisteristä, uusiomateriaalirekisteristä ja jätteiden ja sivuvirtojen tietopalustasta

Nesteen ymmärryksen mukaan uusiomateriaalit eivät kuulu kunnan jätehuollon piiriin erityisesti silloin, kun ne eivät ole enää jätettä, mutta eivät myöskään silloin kun ne ovat vielä jätteen luokittelun piirissä, joten tiedonanto-oikeutta ja tarvetta siihen kunnan jätehuoltoviranomaiselle olisi hyvä vielä tarkastella huolellisesti.

147 a § Sivutuotteeksi luokittelua ja jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva päätös

Ehdotetussa pykälässä olisi hyvä huomioida myös muissa ETA-maissa hyväksytyin jätteeksi luokittelun päättymisen ja sen mahdollinen tunnustaminen, kun uusiomateriaali tuodaan Suomeen toisesta ETA-maasta. Kuten valmistelumuistiossakin on todettu, niin ETA-maissa ei ole yhtenäistä käytäntöä jätteeksi luokittelun päättymisestä, eikä kaikissa ETA-maissa ainakaan tällä hetkellä tehdä tai vaadita ao. viranomaispäätöksiä, mutta joissakin ETA -maissa käytäntö on olemassa. ETA-alueen ulkopuolisista maissa ei sovelleta EU:n jätedirektiivn tarkoittamia ei enää jätettä -vaatimuksia eikä ETA-alueen ulkopuolisissa maissa ole vastaavia menettelyjä jätteeksi luokittelun päättymisen arvioinniksi. On myös havaittu, että joissakin ETA-maissa jätteeksi luokittelun päättymiselle asetetaan protektionistisia esteitä, kun uusiomateriaali on tarkoitus kuljettaa hyödynnettäväksi kyseisen ETA-maan ulkopuolelle, mikä hankaloittaa uusiomateriaalin hankkimista hyödynnettäväksi esimerkiksi Suomessa.

Edellä mainittujen poikkeavien käytäntöjen vuoksi Suomen ei tule edellyttää lähtömaan viranomaisen menettelyä ei enää jätettä -statuksen toteamiselle, mutta lähtömaan viranomaisen hyväksymälle jätteeksi luokittelun päättymiselle olisi hyvä harkita tunnistamista tai kevyempää hakumenettelyä. Nestein näkemyksen mukaan jätteeksi luokittelun päättymisen ETA-maissa on seurausta EU:n jätedirektiivissä mainittujen ei-enää-jätettä -ehtojen täyttymisestä (2008/98/EC artikla 6 (1) ja (2)), joten jätteeksi luokittelun päättymisen arvioinnin ehdot ovat samat EU:n jäsenmaissa. Tässä tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että toimivaltainen viranomaisen voi katsoa aineen tai esineen olevan jätettä, jos on perusteltua epäillä, että sen käyttö aiheuttaa vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle, eli jätedirektiivin ehdot jätteeksi luokittelun päättymiseksi (2008/98/EC artikla 6 (1) ja (2)) eivät toimivaltaisen viranomaisen mukaan täyty.

Neste tuo jätemuoviperäistä uusioöljyä EU- ja ETA-maista sekä niiden ulkopuolelta Porvoon jalostamon raaka-aineeksi, millä pyritään vähentämään neitseellisen raakaöljyn käyttöä muovien ja kemikaalien raaka-aineiden valmistuksessa. Nesteellä on uusiomateriaalin hyödyntämiseen asianmukainen ympäristölupa, mutta ei jätteen ammattimaiselle tai laitospaiselle käsittelylle, koska Nestein hankkima ja käsittelemä uusioöljy täyttää jätedirektiivin ja kansallisen jätelain (646/2011) 5 b §:n jätteeksi luokittelun päättymisen ehdot. Tämä tarkoittaa sitä, että jätteeksi luokittelun päättymisen on todettava ennen uusiomateriaalin kuljettamista Nesteelle, eli esimerkiksi jos uusiomateriaali tuodaan Suomeen toisesta ETA-maasta, jätteeksi luokittelun on päätyttävä jo ennen kuin uusiomateriaali kuljetetaan kyseisestä ETA-maasta Suomeen.

147 b § Hakemus sivutuotteeksi luokittelemiseksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi

Neste pitää myönteisenä, että ympäristöasioiden lupien käsittely ja ympäristövalvonta keskitetään yhden luukun lainsäädäntöhankkeen mukaisesti yhdelle viranomaiselle, uudelle Lupa- ja valvontavirastolle (LVV). Tämä sujuvoittaa osaltaan toimijoiden lupahakemusprosessia. On kuitenkin oleellista varmistaa, että LVV:llä tulee olemaan riittävät resurssit lupien käsittelyyn, jotta varmistetaan lupahakemusten sujuva käsittely kohtuullisessa ajassa.

147 c § Päätösharkinta ja päätöksen sisältö

Neste pitää selkeänä jätteen luokittelun päättymistä koskevassa päätöksessä tarvittaessa eriteltävät seikat. Päätöksen erittelyssä olisi kuitenkin huomioitava tapauskohtaisesti sallitut käsittelyprosessit ja -tekniikat, sekä jatkokäsittelyprosessit. Esimerkiksi mahdollisesti rajoitettavat haitta-aineiden raja-arvot eivät saisi rajoittaa uusiomateriaalien hyödyntämistä silloin, kun prosessointi on turvallista ja jatkokäsittelyprosessit eivät mahdollista haitta-aineiden päättymistä lopputuotteisiin. Nämä tulisi tarkastella tapauskohtaisesti ja käsittelyprosessit huomioiden. Esimerkiksi jätemuovin kemiallisessa kierrätyksessä jätemuovi käy läpi voimakkaampia reaktioita ja lämpötiloja muovin mekaaniseen kierrätykseen verrattuna. Lisäksi kemiallisesti kierrätetyn, nesteytetyn jätemuovin, eli uusioöljyn, jatkokäsittely jalostamossa optimoi uusioöljyn koostumusta höyrykrakkereille. Jalostamossa uusioöljy käy läpi useita prosesseja, joissa uusioöljystä mm. poistetaan epäpuhtauksia. Jokainen arvoketjun toimija määrittää omille prosesseilleen turvalliset epäpuhtausrajat ja noudattavat näitä rajoja ja niiden valvontaa toimijoiden välisissä hankintasopimuksissa. Jotta jätemuovin mahdollisimman tehokas hyödyntäminen uusiksi muovien ja kemikaalien raaka-aineiksi olisi mahdollista, kiertotalous tarvitsee molempia kierrätysmenetelmiä, mekaanista ja kemiallista kierrätystä. Kemiallinen muovin kierrätys mahdollistaa sellaisen jätemuovin kierrättämisen, mitä ei ole mahdollista kierrättää mekaanisesti.

Lisäksi jätteen luokittelun päättymistä koskevassa päätöksessä eriteltävät tuotteisiin sovellettavien säännösten ja standardien mukaisten laatuvaatimusten on oltava tarkoituksenmukaisia. Jos yleistä, tuotteelle soveltuvaa teknistä spesifikaatiota ei ole olemassa, niin ei ole tarkoituksenmukaista määrittää tuotteelle tarpeettomia vaatimuksia. Esimerkiksi raaka-öljyä korvaavalle uusioöljylle muovien ja kemikaalien valmistuksen raaka-aineena ei ole toistaiseksi säädettyjä tai standardoituja laatuvaatimuksia.

147 d § Tuotteen vaatimuksenmukaisuuden varmistaminen

Ei huomioita.

147 e § Päätöksen muuttaminen

Ei huomioita.

147 f § Päätöksen peruuttaminen

Ei huomioita.

147 g § Päätöksen suhde myöhempään sääntelyyn

Ei huomioita.

147 h § Valitusoikeus sivutuotetta tai jätteen luokittelun päättymistä koskevassa asiassa

Ei huomioita.

147 i § Uusiomateriaalirekisteri

Neste pitää myönteisenä, että valmistelumuistion maininnan mukaan liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja ei julkaista rekisterissä, mukaan lukien mahdollisten asiantuntijalausuntojen sisältämät liikesalaisuuden piiriin kuuluvat tiedot. Liikesalaisuuksiksi luokiteltavat tiedot olisi

kuitenkin tarkoituksenmukaista määrittää yhdessä päätöksen hakijan kanssa, sillä liikesalaisuuden piiriin kuuluvaksi katsottavat tiedot vaihtelevat tapauskohtaisesti, eikä viranomaisella välttämättä aina ole tarpeeksi tietoja liikesalaisuuden piiriin kuuluvien yksityiskohtien määrittämiseksi.

47 b § Sivutuotteeksi luokittelemista tai jätteen luokittelun päättymistä koskevan asian ratkaiseminen jätelain mukaisessa menettelyssä

Neste pitää myönteisenä, että kaikki aineen tai esineen sivutuotteeksi luokittelemista ja jätteen luokittelun päättymistä koskevat asiat ratkaistaan yhdessä kansallisessa viranomaisessa, mikä yhdenmukaistaa ja selkeyttää päätöksiä. Neste pitää myös myönteisenä, että päätöksentekoa muutettaisiin asiantuntijavetoiseksi, eikä sivutuotteeksi luokittelun tai jätteen luokittelun päättymiseen liittyen tarvita yleisön kuulemista, kuten ympäristölupaan liittyen. Neste pitää myös tarkoituksenmukaisena, että Lupa- ja valvontaviraston päätöksestä valitusoikeus olisi asianosaisella ja asiassa yleistä etua valvovalla viranomaisella.

Muuta huomioitavaa

-

Hellström Mattias
Neste Oyj